

cit, vel non vult producere aliquam creaturam. Si vero dicatur quod in illo casu dimanarent novæ species a substantia Angeli respectu creaturarum, quæ tunc de novo fierent a Deo, vel quod modo jam dimanarent omnes illæ species, etiam respectu rerum possibilium, licet non possit uti illis quousque tales reproducantur, pertineantque ad universum in quo est talis Angelus, utraque responsio claudicat.

Prima, quia ponit emanationem alicujus proprietatis non fundatam in naturali connexionem cum essentia, sed dependentem ab extrinseca voluntate Dei producentis, ita ut Deo producente objecta illa emanent illæ species, non producente retrahantur, quod est merum figmentum, et contra omnem philosophiam de emanatione necessaria proprietatum, satiusque est dicere quod tales species a Deo infunduntur.

Secunda vero, quia si nunc jam emanarunt species ab Angelo respectu omnium possibilium: habet ergo infinitarum rerum species actu positas in suo intellectu, quia non est major ratio quod aliquorum entium species habeat, et non aliorum. Et sic comprehendendo essentiam suam, infinitorum entium cognitionem habebit, quia omnium illarum specierum notitiam ex sua essentia capiet, si quidem omnes ab illa emanant. Frustra autem dicitur impediri Angelum uti talibus speciebus ad cognoscendas res, quæ non sunt hujus universi, si potest in sua essentia omnes illas species cognoscere, et mediantibus illis cognitis cognoscere quidquid representant, et sic cognoscere in actu quidquid intellectus capax est cognoscendi: quod totum sequitur si sunt species istæ proprietates dimanantes ab essentia: comprehensa enim illa, omnes istæ species comprehenduntur.

Quare dicendum est, quod sunt istæ species infusæ a Deo, et connaturaliter petuntur ab intellectu Angeli, tamquam accidentia inseparabilia, ita quod intellectus ille emanat ab essentia Angeli, ut capax specierum, sicut cælum producit ut capax motus, et naturaliter illum exigens, quatenus per motum suum est primum alterans, et movens hæc inferiora, quod non potest facere nisi motum. Sic Angeli sunt substantiæ intellectuales perfectæ, et ab omni materia, et corpore separati. Unde eorum intellectus emanat ut capax specierum, et potens connaturaliter habere illas non acquirendo ab objectis, sed a primo spiritu qui est omnium objectorum principium, a quo accipiunt ab initio illas quæ sibi debentur intra hoc universum in quo creantur, quia illæ sibi debentur, quæ ab objectis positæ in universo accipere deberent, si essent acquisitivæ specierum ab objectis. Sed loco objecti accipiunt species a primo principio, et a primo intelligibili, quod est causa omnium objectorum, et ab illius ideis exemplantur species in mentes Angelorum, quia petunt produci ab illo summo spiritu ut perfecti in suo genere intelligibili, et non cum ignorantia, et defectu, et consequenter cum lumine, et speciebus.

XXXIV. Sed objicies: Nam D. Thomas probat infra q. LXIV, art. I cognitionem naturalem dæmonum non esse diminutam, quia: « Consequitur naturam ipsam Angeli, qui secundum suam naturam est quidam intellectus, vel mens: propter simplicitatem autem suæ substantiæ nihil potest ab ejus natura subtrahi. » Sed cognitio non sequitur naturam sumpta pro actu secundo cognoscendi: sic enim non consequitur ad naturam, sed ex applicatione voluntatis, quia cognoscit quod vult; nec ex subtractione hu-

jus, aut cessatione ab actu cognoscendi, subtrahitur aliquid de simplicitate substantiæ, seu naturæ: ergo loquitur sanctus doctor de cognitione in actu primo, scilicet pro speciebus: sic enim consequitur ad naturam Angeli, quia naturaliter emanat ab illa: ergo species se habent ut propriæ passiones Angeli. Quod ipsum videtur explicasse D. Thomas supra qu. LIV, art. IV dum inquit, quod: « In Angelo non generatur scientia, sed naturaliter adest: » ergo non imprimitur ab extrinseco, sed a natura.

Confirmatur: nam alias si istæ species non resultarent per emanationem ab essentia Angeli, maxime quia non haberent connexionem necessariam cum intellectu Angeli: nam si haberent, dimanarent. Si autem non haberent connexionem naturalem: ergo neque exigentiam per se, et connaturalem. Unde sequitur quod sicut infunduntur istæ species a Deo nunc, ita possent non infundi sine ulla violentia facta ipsi naturæ Angeli, quia non est violentia ubi nulla est in contrarium renitentia, aut exigentia naturæ. Similiter non essent naturales Angelo, quia non est naturale principium a quo emanant; et sic vel essent supernaturales, vel præternaturales. Unde sequitur ulterius quod non debentur ex vi creationis Angelo, quia ea debentur, et fiunt ex vi creationis, quæ exiguntur a natura, et pertinent ad eam, vel consequuntur ad illam; quæ vero non se habent ut propriæ passiones, non fiunt ex vi creationis, seu generationis rei, quæ tota sistit in productione substantiæ, et propriarum passionum. Denique, si non sunt propriæ passiones, sequitur quod considerata natura Angeli secundum se, et ante infusionem istarum specierum sit imperfectior anima humana: nam anima licet ex se non habeat species, habet

tamen instrumenta acquirendi illas, scilicet intellectum agentem cum phantasmatibus, Angelus vero caret omni instrumento acquirendi species, et alias ex natura sua non dimanant, sed infunduntur libere a Deo juxta numerum objectorum quæ creat; et sic si non crearet nisi unum Angelum, et unum corpus, solum unam speciem ei infunderet, circa reliqua vero entia esset ignorans.

Respondetur sensum D. Thomæ manifestum esse, quod cognitio naturalis dicitur consequi naturam Angeli, quatenus principia hujus cognitionis sunt debita naturæ, eamque consequuntur, vel per emanationem sicut potentia intellectus, vel per passivam exigentiam respectu Dei infundentis, sicut species: nam etiam passiva exigentia qua aliqua natura postulat passive aliquam formam, seu perfectionem, sufficit ut dicatur aliquid consequi ad naturam consecutione debiti, non emanationis, sicut ad naturam cæli consequitur moveri, et non quiescere, licet ille motus sit ab alio, et sicut naturam stellarum consequitur lumen seu splendor, qui tamen provenit eis a sole illuminante: et potentia visiva connaturaliter petit videre, et ad illius naturam consequitur visio, mediante tamen specie visibili, quam ex se non habet, sed ab objectis haurit. Eodem modo intelligitur, quod dicit D. Thomas, quod scientia naturaliter adest Angelo, ubi ly naturaliter contraponitur huic quod est per acquisitionem, et discursum, non tamen dicit quod est per emanationem. Adest etiam naturaliter, quia cum ipsa creatione prima Angeli data est a Deo infundente species, et secundum exigentiam naturalem ipsius intellectus angelici, licet passivam ex parte intellectus suscipientis, ut declaratum est.

Ad confirmationem respondetur non esse connexionem quasi activam inter substantiam Angeli, et species cujus est capax, sed quasi passivam, et secundum debitum, et exigentiam, ut sibi infundantur. Et talis connexio passiva non facit emanationem formæ a subjecto, sed exigentiam, et debitum connaturale, sicut dictum est. Et ad probationem primam, qua dicitur quod posset Deus non infundere species Angelo, et sic careret illis sine ulla violentia, respondetur ex supra dictis, quod fieret violentia Angelo si species ordinis naturalis ei denegarentur, eo modo quo violentia potest fieri a Deo, id est, operando præter naturam, seu exigentiam naturæ, non renitente, et resistente natura, sicut cum negat concursum igni parato ad comburendum, aut si in corpore disposito, et organizato, non infunderet animam rationalem, in quibus casibus agitur præter ordinem exigentiamque naturæ, licet natura ipsa suo auctori non resistat, sufficit quod oppositum naturaliter petat, et in id inclinetur, et ei denegetur, quæ est renitentia connaturalitatis.

Ad secundam probationem sæpius dictum est, non esse has species supernaturales, licet immediate a Deo infundantur, quia dantur juxta capacitatem, et exigentiam seu inclinationem naturalem ipsius Angeli, et a Deo auctore naturæ, non operante juxta potentiam obedientialem; sicut etiam anima creatur a solo Deo, et infunditur corpori, nec tamen supernaturalis est ejus creatio.

Ad tertiam probationem dicitur deberi ex vi creationis non solum proprias passiones, sed etiam accidentia inseparabilia, et connaturalia, et requisita ad perfectionem naturæ pro eo statu, quia ad generantem pertinet dare suo effectui non

solum formam, et proprietates ejus, sed etiam requisita ut in debito statu collocetur, sicut Deus in ipso instanti creationis debet tribuere Angelo motionem, et concursum ad operandum, quia pro eo statu est debitum ei operari, nec tamen concursus ille est propria passio. Et motus cordis tribuitur viventi a suo generante ex vi generationis, et motus cœli ipsi cœlo; et tamen neuter motus est propria passio, cum motus cœli sit a motore extrinseco, motus cordis sit vitalis elicitive proveniens a vivente, licet motive a generante; et ita cum sit actio, seu motus elicitus a vivente, proprie non est passio emanans. Itaque pertinet ad creationem, vel ad generationem primam, non solum eadem productione attingere proprietates emanantes a natura, sed etiam accidentia, aut modos requisitos ut pro illo statu constituatur in sua perfectione debita, et cum Angelus debeat pro illo instanti operari cognoscendo, oportet quod illi tribuantur species, sine quibus non cognoscit.

Ad ultimam probationem dicitur, quod non est Angelus secundum se, et per se inferior anima humana, quia licet de facto illi Deus denegaret species, tamen de jure seu connaturaliter ab eo exiguntur, et petit eas habere perfecto modo immediate a Deo: anima vero non nisi imperfecte, et ab objectis eas accipiendo per intellectum agentem. Quod si comparamus Angelum nudatum speciebus a Deo, cum anima se illis vestientem beneficio intellectus agentis, quid mirum quod Angelus per accidens, et præter naturam habeat statum imperfectiorem, cum tamen ex sua natura perfectiorem exigat. Sed si volumus justam comparisonem facere, consideremus animam sine intellectu agente, vel sive concursu Dei ut

intellectus agens eliciat species, sicut eas denegat Angelo, et videbimus quis perfectior maneat. Nam quod anima nostra beneficio intellectus agentis acquirit, Angelus beneficio Dei creantis habet. Quod si Deus non crearet universum, sed unum tantum Angelum, vel corpus, non esset Angelo debitum plura cognoscere naturaliter quam creaturam quæ est. Unde si tantum est una creatura, illius tantum habebit speciem, nec plures ei debemus pro illo statu tam modico, sed hoc est per accidens, et relinquitur ab arte.

ARTICULUS IV.

Utrum superiores Angeli intelligant per species universales, et quomodo?

I. Universalitas specierum in representando, vel cognitio objecti in universali potest intelligi dupliciter, juxta D. Thomam in hac quæstione LVI, art. III ad II, qu. VIII de veritate, art. X ad I, uno modo ex parte rei cognitæ, seu objecti representati: alio modo ex parte medii cognoscendi, aut representandi. Tunc dicitur universalis representatio, aut cognitio ex parte rei cognitæ, quando cognoscitur aliqua natura in universali, ut aliquod genus, vel species, v. g. animal ut sic, vel homo ut sic in communi. Et ista representatio vel cognitio parit confusionem respectu eorum quæ sub tali natura, et objecto cognito continentur, quia inferiora potentialiter continentur sub genere, vel specie. Tunc dicitur universalis representatio, seu cognitio ex parte medii, quando ipsa ratio formalis attingendi, seu lumen sub quo manifestatur aliquid altius, et universalius est, et pene-

trantius; sicque plura complectitur, et illuminare potest. Et talis universalitas conducit ad perfectionem, distinctionemque cognoscendi: tanto enim profundius aliquid cognoscitur, pluresque rationes de re aliqua comprehenduntur, quanto universalior, et altior est lux manifestans illas.

Est ergo difficultas in duobus.

Primum, an species representativa in se una existens possit plura tamquam inadæquata objecta representare, saltem representando plura individua, ita quod sicut datur una potentia, et una virtus potens plures actus elicere, ita detur una species potens plura representare, saltem singularia.

Secundum, an etiam plures quidditates specie distinctas, seu plures rationes in eadem quidditate possit unica species representare sub aliqua altiori, et universaliori ratione; et ita quanto Angelus fuerit superior et altior, tanto elevatiores et altiores habeat species, quæ sub unica ratione intelligibili, et sub una luce plura complectatur.

II. Circa primum communiter tenetur dari in Angelis species universales, hoc est representantes plura singularia, et ad illa se extendentes, licet de hoc aliqui dubitent, præsertim qui tenent Angelos haurire ab objectis species, et unamquamque speciem, quæ sumitur a rebus singularibus, esse singularem: quod attribuitur Scoto in II, distinct. III, quæst. X.

Et fundamentum est, tum quia a qualibet re accipitur una species, quam talis res de se præbet: ergo de unaquaque re singulari una species accipitur, et non una species a pluribus singularibus; et sic non representant plura singularia. Tum quia una species unicam, et indivisibilem habet representationem; et sic vel representantur illa plura